

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk

ul. 3 Maja 20

06-100 Pułtusk

tel.: (23) 692 54 83

e-mail: sekretariat@pcprpultusk.pl

OA.032.11.2025

Starostwo Powiatowe w Pułtusk
Kancelaria

Pułtusk, dnia 8 kwietnia 2025 r.

2025 -04- 09

L. dz. 8340/2025
podpis

Wójt

Zarząd Powiatu w Pułtusk
ul. Marii Skłodowskiej – Curie 11
06 – 100 Pułtusk

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk przekazuje w załączeniu Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim za 2024 rok.

Z poważaniem

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Pułtusk

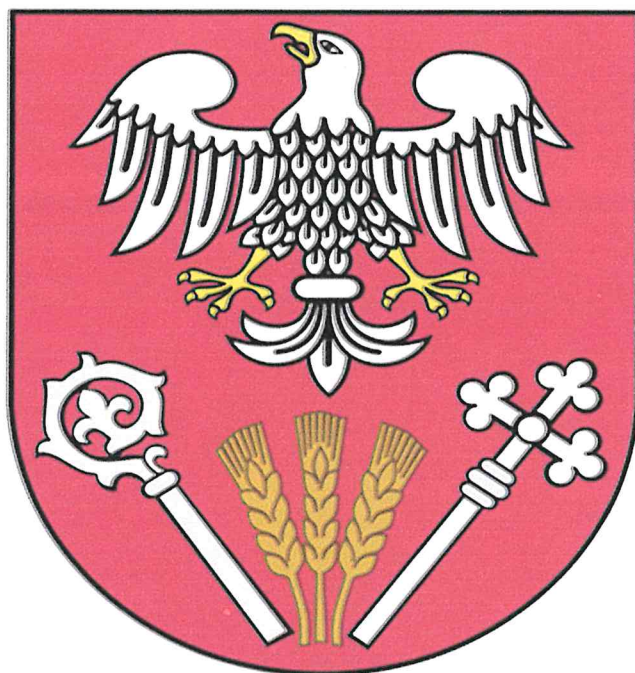
mgr Alicja Patalan

Załączniki:

1. Sprawozdanie za 2024r.

Otrzymują:

- 1) Adresat;
- 2) A/a.

**SPRAWOZDANIE ZE STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE PUŁTUSKIM
NA LATA 2023 – 2030
ZA ROK 2024**

Pułtusk, kwiecień 2025

Wprowadzenie

Obowiązująca Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2023-2030 została przyjęta uchwałą Rady Powiatu w Pułtuskach Nr L/299/2023 z dnia 22 lutego 2023r., zmieniona uchwałą Rady Powiatu w Pułtuskach Nr X/68/2025 z dnia 29 stycznia 2025r. w zakresie poszerzenia o zadania dotyczące pomocy społecznej oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Dokument ten określa priorytety Powiatu Pułuskiego w zakresie polityki społecznej i kierunki działań na kolejne lata, jest istotnym ogniwem w hierarchii dokumentów strategicznych. Działania te pozwolą na budowanie spójnego i skutecznego systemu ochrony bezpieczeństwa mieszkańców naszego powiatu, tak by dać im możliwość i gwarancję zaspokojenia potrzeb, dążeń, aspiracji i oczekiwań. Fundamentem Strategii jest maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału, aby mieszkańcy naszego lokalnego społeczeństwa mieli równe szanse do pełnego uczestnictwa i rozwoju w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym. Skuteczna polityka społeczna zapewnia mieszkańcom bezpieczeństwo socjalne, zdrowotne i zawodowe, opiekę nad rodziną poprzez wsparcie i umożliwienie samodzielnego rozwiązywania problemów.

Sprawozdanie z powiatowej strategii w obejmuje następujące obszary pomocy społecznej:

1. Piecza zastępcza,
2. Dziecko i rodzina,
3. Przemoc w rodzinie,
4. Uzależnienia,
5. Niepełnosprawność.

Informacja z realizacji Strategii w ramach wymienionych wyżej obszarów sporządzona została w oparciu o sprawozdania przysłane przez:

- Ośrodki Pomocy Społecznej z gmin powiatu pułuskiego;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Świeszewie;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Pułtuskach;
- Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu pułuskiego;
- Centrum Opiekuńczo - Mieszkalne w Pułtuskach;
- Urzędy Gmin z terenu powiatu pułuskiego;
- Urząd Miasta w Pułtuskach;
- Powiatowy Urząd Pracy w Pułtuskach;
- Komendę Powiatową Policji w Pułtuskach;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach.

REALIZACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM NA LATA 2023-2030 W 2024 ROKU

Cel główny:

Zapewnienie mieszkańcom równych szans do pełnego uczestnictwa i rozwoju w życiu rodzinnym, społecznym, zawodowym.

1. Cel strategiczny:

Wsparcie dziecka i rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu oraz rozwój pieczy zastępczej.

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodzin oraz zaspokojenia potrzeb dzieci, niezbędne jest funkcjonowanie systemu, który będzie udzielał wszechstronnego wsparcia zarówno podopiecznym, jak i osobom sprawującym pieczę zastępczą.

Tabela 1. Opis podejmowanych w 2024r. działań w celu udzielenia rodzinom zastępczym wsparcia.

Forma wsparcia	2024r.
Wsparcie koordynatorów i pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	Wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej objętych było 21 rodzin zastępczych, w stosunku do pozostałych 19 zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonywał pracownik socjalny.
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego i terapii	Wszystkie osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą w 2024r. miały zapewnioną opiekę prawną, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego. Rodziny zastępcze mogły również skorzystać z indywidualnych porad psychologicznych i pedagogicznych w formie stacjonarnej w siedzibie tut. Centrum. Świadczone było również poradnictwo rodzinne przez pracownika socjalnego, dzięki czemu rodzice zastępczy mieli stały dostęp do konsultacji, wsparcia i pomocy w kwestiach rodzinnych oraz opiekuńczo – wychowawczych. W ramach poradnictwa specjalistycznego z pomocy skorzystało: - poradnictwo psychologiczne – 9 osób, - poradnictwo pedagogiczne – 12 osób, - poradnictwo rodzinne – 3 osoby, - poradnictwo prawne – 7 osób.
Szkolenia dla rodzinnych form pieczy zastępczej	W celu wsparcia i integracji osób sprawujących pieczę zastępczą oraz pozostających pod ich opieką dzieci zorganizowano następujące szkolenia: <u>styczeń</u> - szkolenie dla rodziców zastępczych z dietetykiem: pt. „Wpływ żywienia na funkcjonowanie dziecka” zorganizowane w ramach współpracy z Fundacją Promocji Kultury i Edukacji Art-Heart (udział w nim wzięło 7 rodzin zastępczych); - szkolenie dla dzieci z rodzin zastępczych z dietetykiem: pt. „Wpływ żywienia na moje funkcjonowanie” zorganizowane w ramach

	współpracy z Fundacją Promocji Kultury i Edukacji Art-Heart (udział w nim wzięło 8 wychowanków rodzin zastępczych); <u>czerwiec</u> - szkolenie dla rodzin zastępczych z terenu powiatu pułtuskiego „Kino pod opieką” zorganizowane w ramach współpracy z Fundacją Promocji Kultury i Edukacji „Art-Heart”, udział w nim wzięło 10 rodzin zastępczych. <u>wrzesień</u> - szkolenie dotyczące nauki dobrych manier przy stole „Zasady savoir vivre” zorganizowane w ramach współpracy z Fundacją Promocji Kultury i Edukacji „Art-Heart”. Udział w nim wzięło 4 rodziców zastępczych oraz 10 podopiecznych. <u>listopad</u> - szkolenie dla rodzin zastępczych z terenu powiatu pułtuskiego pt. „Współpraca rodzica zastępczego ze szkołą”, które zostało poprowadzone przez pedagoga szkolnego. Udział w nim wzięło 12 osób. W roku sprawozdawczym w siedzibie tut. Centrum odbyły się 2 spotkania dla rodzin zastępczych w ramach grupy wsparcia. Uczestniczyło w nich odpowiednio 7 i 12 osób. Ponadto w ramach projektu realizowanego przez Fundację „Art - Heart” 17 dzieci z rodzin zastępczych korzystało z nieodpłatnych korepetycji z matematyki.
Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Organizator rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadził 8 procedur kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w stosunku do 10 osób (w tym 2 małżeństwa), 5 dotyczyło kwalifikacji do pełnienia rodziny zastępczej spokrewnionej, z tego 4 były pozytywne, 1 negatywna ze względu na niespełnianie wymogów ustawowych oraz 3, które dotyczyły kwalifikacji do pełnienia rodziny zastępczej niezawodowej, z tego 2 były pozytywne, a 1 negatywna ze względu na niespełnianie wymogów ustawowych.

Źródło: Opracowanie własne za 2024r.

Rodziny zastępcze będące pod opieką PCPR w Pułtusk otrzymują wszechstronną pomoc w postaci wsparcia pracownika socjalnego, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz psychologa, pedagoga i prawnika w ramach poradnictwa rodzinnego. Rodzinne formy pieczy zastępczej obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator wspiera rodzinę zastępczą m. in. poprzez stały kontakt, pomoc w sprawach urzędowych, w diagnozowaniu trudności i ich rozwiązaniu, pomoc w nawiązywaniu kontaktu pomiędzy rodzinami zastępczymi, pomoc w dostępie do specjalistycznego wsparcia, udział w procesie usamodzielniania pełnoletnich wychowanków. Podczas wizyt w środowisku koordynatorzy i pracownicy socjalni dokonują oceny

funkcjonowania rodzin zastępczych pod względem właściwego sprawowania opieki nad dziećmi i ich wydolności wychowawczych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławsku wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej systematycznie prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, a następnie zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonuje ich kwalifikacji.

W 2024r. tut. Centrum we współpracy z Fundacją Art - Heart kontynuowało działania w ramach projektu pt. „Rodzina, rozwój, rozmowa”. Uczestnikami projektu były rodziny zastępcze oraz dzieci i młodzież przebywająca w pieczy zastępczej. Uczestnikom zaoferowano wsparcie w następujących formach: grupy wsparcia, szkolenia, poradnictwo psychologiczne i społeczne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, warsztaty integracyjno-terapeutyczne.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracował w realizacji swoich zadań między innymi z Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich Sądu Rejonowego w Puławsku, odbywały się indywidualne spotkania lub konsultacje z kuratorami zawodowymi i społecznymi, oraz z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym. Prowadzone były spotkania z asystentami rodzin, pracownikami socjalnymi lub innymi specjalistami z OPS, z którymi pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ściśle współpracują.

Pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, została udzielona pomoc w usamodzielnieniu i wydatkowaniu pomocy finansowej z tytułu zagospodarowania. Koordynatorzy i pracownicy socjalni pomagali w procesie usamodzielniania poprzez udzielanie wsparcia i nadzorowanie nad działaniami zaplanowanymi w indywidualnych programach usamodzielniania. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej podejmując działania wspomagające, uwzględnia indywidualne potrzeby wychowanków jak i osób sprawujących pieczę.

Poza wsparciem merytorycznym, niezbędne do właściwego funkcjonowania rodzin i pełnoletnich wychowanków jest również wsparcie finansowe.

W 2024r. ze środków własnych powiatu na świadczenia pieniężne na dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej wydatkowano następujące kwoty:

- 1) świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej – **1 021 098,66 zł**;
- 2) dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka – **17 560,00 zł**;
- 3) świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – **3 600,00 zł**;
- 4) dofinansowanie do wypoczynku – **500,00 zł**;

5) dofinansowanie do utrzymania lokalu mieszkalnego dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka – **40 980,04 zł**;

7) pomoc dla osób usamodzielnianych z rodzinnej pieczy zastępczej, z tego:

- na kontynuowanie nauki – **123 057,00 zł**;
- na usamodzielnienie – **33 948, 00 zł**;
- na zagospodarowanie – **4 544,00 zł**.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy szereg zadań mających na celu rozwój działań na rzecz rodziny poprzez wzmacnianie jej roli i funkcji oraz zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych, a także przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej. Ta wieloaspektowa praca z rodziną naturalną ma służyć ochronie odpowiedniego poziomu życia oraz ograniczyć umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. Jednym z głównych rozwiązań wspierających rodziny z problemami opiekuńczo - wychowawczymi w ramach cyt. ustawy jest zatrudnienie odpowiedniej do potrzeb liczby asystentów rodziny. Szczegółowe zadania asystenta określa art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela 2. Poniżej prezentujemy w formie tabelarycznej dane dot. liczby asystentów rodziny i rodzin objętych wsparciem.

Gmina	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny 2023 rok	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny 2024 rok	Liczba rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej	Liczba rodzin naturalnych, których dzieci pozostają w pieczy zastępczej, współpracujących z asystentem rodziny
Pułtusk	2	2	29	4
Winnica	1	1	3	1
Pokrzywnica	1	1	2	0
Zatory	1 (pół etatu)	1	3	0
Gzy	1	1	2	0
Świercze	1	1(pół etatu)	7	0
Obryte	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie informacji udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej za 2023r. i 2024r.

Praca mająca na celu powrót dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych do rodzin naturalnych prowadzona była również przez pracowników PCPR w Pułtusku. Na bieżąco udzielano wsparcia dotyczącego sposobu ubiegania się o kontakty z dziećmi oraz na rzecz powrotu dzieci pod ich opiekę. Rodzice korzystali ze wsparcia pedagogicznego i psychologicznego. Współpraca z rodzicami biologicznymi nie zawsze układa się pomyślnie. Niestety niewielka liczba rodziców naturalnych jest w pełni zaangażowana w powrót dzieci do domu. W większości przypadków niewydolność wychowawcza rodziców, choroba alkoholowa,

niezaradność życiowa, pomimo zaangażowania szeregu osób, stają na przeszkodzie powrotu dzieci do rodziny.

W ramach wsparcia rodzin i osób dysfunkcyjnych prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne, którego realizacja należy do zadań własnych powiatu. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się poprzez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizowane jest poprzez procesy diagnozowania i profilaktyki. Poradnictwo rodzinne obejmuje również problemy funkcjonowania rodziny, w tym trudności opieki nad osobami niepełnosprawnymi, a także konsultacje rodzinne. W 2024r. wzorem lat ubiegłych specjalistyczne poradnictwo rodzinne na terenie powiatu pułtuskiego świadczone było zarówno przez jednostkę organizacyjną powiatu jak i przez ośrodki pomocy społecznej.

Opis podejmowanych działań przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Specjalistyczne poradnictwo rodzinne na terenie powiatu pułtuskiego

Instytucja	Obszar działania	Zakres oferowanego wsparcia	Wsparcie udzielone w 2024r.
PCPR w Pułtusk	Powiat Pułtusk	• konsultacje psychologiczne • porady wychowawcze • interwencje kryzysowe • opinie o posiadaniu motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej • opinie okresowe rodzin zastępczych • konsultacje prawne • konsultacje rodzinne	• z konsultacji psychologicznych skorzystało 25 osób • z konsultacji pedagogicznych skorzystało 12 osób • z poradnictwa rodzinnego 3 osoby • w ramach pomocy prawnej udzielono 23 porad
MOPS w Pułtusk	Miasto i Gmina Pułtusk	• konsultacje psychologiczne • porady wychowawcze	• z konsultacji psychologicznych skorzystało 45 osób • w ramach pomocy prawnej udzielono 64 porad
OPS w Zatorach	Gmina Zatory	• konsultacje prawne • konsultacje rodzinne	• z konsultacji psychologicznych skorzystały 2 osoby

GOPS w Winnicy	Gmina Winnica		• z konsultacji psychologicznych skorzystało 18 osób
GOPS w Pokrzywnicy	Gmina Pokrzywnica		• z konsultacji psychologicznych i prawnych nie skorzystały żadne osoby
GOPS w Gzach	Gmina Gzy		• z konsultacji psychologicznych nie skorzystały żadne osoby. • w ramach pomocy prawnej udzielono 1 porady
OPS w Obrytem	Gmina Obryte		• z konsultacji psychologicznych nie skorzystały żadne osoby, • w ramach pomocy prawnej udzielono 2 porad
GOPS w Świerczach	Gmina Świercze		• ogółem udzielono 11 konsultacji w ramach poradnictwa specjalistycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji pomocy społecznej za 2024r.

Na terenie powiatu pułtuskiego działały punkty nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa psychologicznego. W ciągu roku sprawozdawczego łącznie udzielono 206 porad.

W powiecie pułtuskim funkcjonuje informator o jednostkach nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego dostępnego dla wszystkich mieszkańców, który udostępniono na stronie internetowej Powiatu Pułtuskiego oraz rozpropagowano w formie papierowej.

Polityka Prorodzinna

Jednym z działań wspierających rodziny wielodzietne z terenu powiatu pułtuskiego jest realizacja ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia, a jej użytkownicy mogą korzystać z oferty ponad 24 tys. miejsc zgłoszonych przez firmy i instytucje z całej Polski.

Ośrodki Pomocy Społecznej uczestniczą w wieloletnim programie wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania. Pomoc w dożywianiu realizowana jest na podstawie Uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024 – 2028. Program realizowany jest zgodnie z porozumieniem zawartym z Wojewodą Mazowieckim. Celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu” to najbardziej kompleksowe wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej udzielane w ramach systemu pomocy społecznej. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomoc taka trafia do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych - spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, które w 2024 roku wynosiło 776 zł dla osoby samotnie gospodarującej, 600 zł dla osoby w rodzinie. Od stycznia 2025 kryterium dochodowe wynosi 1010 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 823 zł dla osoby w rodzinie.

2. Cel strategiczny:

Profilaktyka w zakresie ograniczenia zjawisk patologicznych

Realizując obowiązek wynikający z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach opracowało Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Pułtuskim na lata 2023 - 2030. Program został przyjęty Uchwałą Nr VI/35/2024 Rady Powiatu w Pułtuskach z dnia 26 września 2024r.

Realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Pułtuskach, miejskim i gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, kuratorami i sędziami Sądu Rejonowego, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu pułtuskiego.

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno - pomocowych uczestniczyli w szeregu szkoleń dotyczących problematyki przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w świetle zmiany „ustawy o przeciwdziałaniu przemocy

w rodzinie oraz niektórych innych ustaw”. W roku sprawozdawczym udział wzięli w 14 szkoleniach.

Pracownicy ośrodków pomocy społecznej stale ze sobą współpracują, wymieniają doświadczeniami oraz służą wzajemną pomocą. Ponadto korzystają z każdej możliwości poszerzenia swojej wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach składa roczne sprawozdanie z realizacji zadań za dany rok z realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej I Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej”. Jednym z elementów raportu jest monitoring działań podejmowanych na terenie powiatu pułtuskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Z przedstawionych ww. dokumencie danych wynika, iż w powiecie pułtuskim w 2024r. Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Komenda Powiatowa Policji w Pułtuskach wszczęły w sumie 134 procedury „Niebieskie Karty”. Jednocześnie kontynuowano 68 procedur rozpoczętych w latach wcześniejszych. Najwięcej procedur NK wszczyna Policja, drugie miejsce zajmują ośrodki pomocy społecznej. Procedury te mogą być rozpoczynane również przez instytucje oświaty, służby zdrowia, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej Gminy zapewniały w 2024r. dostęp do poradnictwa psychologicznego oraz prawnego. Obserwujemy spadek liczby osób korzystających z porad psychologa w porównaniu do roku ubiegłego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach oraz Ośrodki Pomocy Społecznej w ramach różnego rodzaju kampanii społecznych m.in. „Reaguj na przemoc”, „Zachowaj trzeźwy umysł” realizowały powyższy cel poprzez rozpowszechnianie informacji, ulotek, broszur i plakatów o przemocy domowej, sposobach walki z nią, promowanie wartości rodzinnych, metod wychowawczych bez używania przemocy.

Na terenie każdej z gmin powiatu pułtuskiego podejmowane były liczne działania mające na celu uwrażliwienie społeczeństwa na zjawisko przemocy. Inicjatywy te dotyczyły rozpowszechniania wiedzy na temat miejsc, które świadczą pomoc dla osób i rodzin borykających się z problemem przemocy. Na stronach internetowych ww. instytucji przedstawiane były podstawowe informacje na temat przemocy domowej ze szczegółowym opisem procedur działania poszczególnych służb.

Ponadto tutaj Centrum uczestniczyło w kampaniach społecznych rozpowszechniając informację o realizowanych programach, działaniach za pomocą publikacji na stronie internetowej PCPR i Starostwa Powiatowego w Pułtuskach. Instytucje pomocy społecznej uczestniczyły w dystrybucji ulotek, informatorów, które są przeznaczone dla osób doznających

przemocy domowej oraz osób, które tą przemoc stosują.

Na terenie naszego Powiatu tj. w mieście i gminach organizowane były festyny, konkursy, zabawy oraz kampanie społeczne poświęcone profilaktyce uzależnień, takie jak: „Droga do katastrofy”, „Piłeś nie jedź”, a także spotkania profilaktyczne na temat uzależnień dla młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Powyższe działania realizował Ośrodek Pomocy Społecznej w Zatorach oraz Komenda Powiatowa Policji w Pułtusk.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk w roku 2024 r. kontynuując ideę przeciwdziałania przemocy domowej podjęło próbę zrealizowania Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową na lata 2024 – 2030. Program został przyjęty uchwałą Rady Uchwałą Nr VI/36/2024 Rady Powiatu w Pułtusk z dnia 26 września 2024r.

Zgodnie z zapisami przyjętego dokumentu Program może być realizowany w grupie składającej się z minimum 10 osób. W celu zebrania odpowiedniej liczby uczestników spełniających wymogi zawarte w Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. dokonano rozeznania zapotrzebowania w tym zakresie wśród uprawnionych podmiotów tj. Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej oraz Sądu. W początkowym okresie tj. w październiku 2024r., po analizie zgłoszeń otrzymanych z właściwych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu pułtuskiego oraz z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, wskazanych zostało 8 osób. W wyniku wtórnej weryfikacji przeprowadzonej w listopadzie roku sprawozdawczego ostatecznie wyłonionych zostało 6 osób.

Wskazana liczba osób nie była wystarczająca do rozpoczęcia realizacji Programu Korekcyjno - Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową. Jednocześnie tut. Centrum prowadziło i nadal prowadzi stały monitoring liczby osób mogących uczestniczyć w ww. Programie w kolejnych latach.

W tym miejscu należy wskazać, iż nieodłącznym elementem profilaktyk w zakresie ograniczenia zjawisk patologicznych jest profilaktyka uzależnień realizowana przez każdą z gmin powiatu pułtuskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Nadrzędnym celem ww. Programu jest:

- ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania napojów alkoholowych i innych substancji psychoaktywnych;
- zmniejszenie popytu na napoje alkoholowe i narkotyki;
- zmniejszenie dostępności napojów alkoholowych, w szczególności dla osób niepełnoletnich i nietrzeźwych oraz pod wpływem narkotyków;

- pogłębienie umiejętności wychowawczych rodziców; zwiększenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych oddziaływań profilaktycznych, wpływających na kształtowanie świadomości, postaw i zachowań prozdrowotnych.

W celu przykładowego zobrazowania skali problemu związanego ze zjawiskiem uzależnienia w powiecie pułtuskim, przedstawiamy dane uzyskane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pułtuskach za rok 2024:

- liczba osób zgłoszonych do komisji na leczenie odwykowe wynosiła ogółem 51, z czego 10 osób stanowiły kobiety, a 41 to mężczyźni,
- liczba wniosków skierowanych do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego - 6,
- liczba osób skierowanych przez Sąd na leczenie odwykowe - 6,
- liczba rozmów motywujących do podjęcia dobrowolnej terapii - 118,
- liczba osób korzystających z konsultacji członków Komisji - 63,
- liczba przeprowadzonych kontroli w sklepach i lokalach sprzedających alkohol - 9,
- liczba zaopiniowanych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych - 28.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że mężczyźni częściej wykazują problem z uzależnieniem, co stanowi również odzwierciedlenie w kwestii stosowania przez nich przemocy domowej. Ponadto istotny jest fakt, iż głównym sposobem zaradczym w działaniach profilaktyki przemocy i uzależnienia jest podejmowanie rozmów motywujących do poddania się szeroko rozumianej terapii.

3. Cel strategiczny:

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami

Powiat Pułtusk realizuje szereg działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach funkcjonuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtuskach. Komisje składowe orzekających wydają orzeczenia o stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych, ustalając stopnie niepełnosprawności ze względów zdrowotnych i psychospołecznych. Określa się 3 stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny oraz wskazania dotyczące: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, korzystania z rehabilitacji, uczestniczenia w Warsztatach Terapii Zajęciowej, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny lub środki pomocnicze, korzystania

z systemu wsparcia środowiskowego w samodzielnej egzystencji, korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów, uzyskania karty parkingowej dla osób niepełnosprawnych. W zależności od przyznanego stopnia niepełnosprawności osoba posiadająca orzeczenie nabywa określone uprawnienia (np. możliwość korzystania z turnusu rehabilitacyjnego, możliwość ubiegania się o dofinansowanie na likwidację barier funkcjonalnych dla indywidualnych osób niepełnosprawnych, ulgi w opłacie za podróż środkami transportu publicznego, ulgi podatkowe (za zakup leków, rehabilitację, transport).

W 2024r. odbyły się 94 posiedzenia składu orzekającego w trakcie których rozpatrzono 996 wniosków - oddzielnie orzekane są dzieci do 16 roku życia, oddzielnie osoby dorosłe. Skład Zespołu stanowiło 23 członków w tym: przewodniczący, sekretarz, 11 lekarzy, 4 psychologów, 2 pracowników socjalnych, 2 doradców zawodowych oraz 1 pedagog.

Z analizy sprawozdania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach wynika, że w 2024 roku odnotowano wzrost liczby osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności zarówno w przypadku osób w wieku powyżej 16 roku życia oraz dzieci poniżej 16 roku życia.

Poniżej przedstawiona została liczba osób zaliczonych w 2024r. do stopnia niepełnosprawności, z uwzględnieniem przyczyn niepełnosprawności w powiecie puławskim.

Tabela 4. Liczba osób w wieku powyżej 16 r.ż. zaliczonych do stopnia niepełnosprawności, z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w powiecie puławskim.

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń w 2024r.
01-U	19
02-P	106
03-L	42
04-O	13
05-R	271
06-E	7
07-S	110
08-T	26
09-M	49
10-N	137
11-I	74
12-C	10
Razem	864

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach.

W przypadku osób powyżej 16 roku życia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydawano najczęściej z powodu schorzeń związanych z układem ruchu (05-R), tj. łącznie 271 orzeczeń, co stanowi 31,37 % wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Symbolem 05-R określa się upośledzenie narządu ruchu, w tym m.in. wady wrodzone i rozwojowe narządu

ruchu, nowotwory narządu ruchu, amputacje oraz wiele innych schorzeń w obrębie narządu ruchu tj. zapalenie stawów, choroby zwyrodnieniowe stawów. Drugą grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności są schorzenia oznaczone symbolem 10-N. Są to choroby neurologiczne, w tym naczyniopochodne udary mózgu, guzy centralnego układu nerwowego, epilepsja, encefalopatia, choroby zapalne ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego, choroby rdzenia kręgowego i inne, tj. łącznie 137 orzeczeń, co stanowi 15,86 % wszystkich wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Trzecią grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności są schorzenia oznaczone symbolem 07-S. Są to choroby układu oddechowego, krążenia, stany po zawale mięśnia sercowego, nadciśnienie tętnicze, miażdżyca, tj. łącznie 110 orzeczeń, co stanowi 12,73 % wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w roku 2024 w powiecie pułuskim, według przyczyny niepełnosprawności (osoby do 16 roku życia).

Przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń w 2023r.
01-U	5
02-P	3
03-L	8
04-O	1
05-R	9
06-E	1
07-S	6
08-T	1
09-M	3
10-N	14
11-I	17
12-C	64
Razem	132

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach.

Najczęstszymi przyczynami wydania orzeczeń o niepełnosprawności osobom do 16 roku życia były schorzenia z tytułu całościowych zaburzeń rozwojowych oznaczone w dokumencie symbolem 12 - C, których w okresie 2024 r. wydano łącznie 64, co stanowi 48,48 % wszystkich orzeczeń o niepełnosprawności. Drugą grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o niepełnosprawności są schorzenia oznaczone w dokumencie 11-I, są to schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, które stały się przyczyną wydania orzeczenia w 17 przypadkach, co stanowi 12,88 % wszystkich orzeczeń o niepełnosprawności. Trzecią grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o niepełnosprawności są schorzenia oznaczone w dokumencie symbolem 10-N. Są to m.in. guzy centralnego układu nerwowego, epilepsja, encefalopatia, choroby zapalne ośrodkowego

i obwodowego układu nerwowego, choroby rdzenia kręgowego i inne, których łącznie wydano 14 orzeczeń, co stanowi 10,61% wszystkich orzeczeń o niepełnosprawności.

Niepełnosprawność, będąca udziałem coraz większej części społeczeństwa i obejmująca wszystkie aspekty funkcjonowania dotkniętego nią człowieka, wymusza podejmowanie różnorodnych działań w celu zapewnienia tej części naszego społeczeństwa godnych warunków do życia i rozwoju. Jednym z takich działań jest umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do rehabilitacji zawodowej i społecznej, a tym samym pomoc w integracji ze środowiskiem lokalnym. Środki finansowe otrzymywane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w dużym stopniu pomagają w realizacji w/w celu.

Rada Powiatu w Puławach przyjęła Uchwałą Nr L/298/2023 z dnia 22.02.2023r. „Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Puławskim na lata 2023-2030”. Program został opracowany na bazie analizy problematyki osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowany do potrzeb tych osób. Głównym celem programu jest poprawa jakości życia, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych. Dążenie do poprawy sytuacji tej części społeczeństwa oraz zmiana społecznego sposobu myślenia i postaw wobec niej stanowiło punkt wyjścia do opracowania niniejszego Programu. Kluczową rolę odgrywają sami adresaci Programu, tj. osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, gdyż od ich aktywnej postawy zależy powodzenie realizacji zamierzonych działań.

W 2024r. Powiat Puławski otrzymał z Państwowego Funduszu Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych środki finansowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w wysokości 3 016 604,00 zł. Rada Powiatu Puławskiego dokonała podziału środków PFRON, które zostały przeznaczone na:

1. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w wysokości 813 171,83 zł, w tym na:

- dofinansowanie kosztów działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej, kwota 1 853 280,00 zł (55 uczestników statutowych WTZ, zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wsparcia Społecznego w Świeszewie);
- dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, kwota 27 793,68 zł dla 14 osób;
- dofinansowanie do zaopatrzenia w środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne, kwota 359 911,73 zł dla 205 osób;
- dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego, kwota 157 938,00 zł dla 102 osób;

- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych i technicznych oraz w komunikowaniu się, kwota 267 528,42 zł dla 66 osób.

2. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusk, w wysokości 330 068,32 zł, w tym na;

- dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, kwota 208 068,32 zł dla 4 osób;
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy, kwota 122 000,00 zł dla 1 osoby.

Jak wynika z danych przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusk stopa bezrobocia w powiecie pułuskim wyniosła 13,2%.

Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców.

Gmina	Liczba osób bezrobotnych w 2024 roku	Liczba mieszkańców
Pułtusk	1211	23476
Gzy	129	3618
Świercze	218	4557
Zatory	231	4724
Obryte	176	4586
Winnica	161	4164
Pokrzywnica	200	5104

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusk oraz Urzędy Stanu Cywilnego.

Na koniec 2024 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie pułuskim wynosiła 2326 osób. Liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła 1420 osób. W PUP na koniec 2024 r. zarejestrowane były 53 osoby z niepełnosprawnościami.

Najważniejszym i najczęstszym czynnikiem odpływu bezrobotnych z ewidencji Urzędu w 2024r. było podjęcie pracy. Równie częstą przyczyną wyrejestrowania był brak gotowości do pracy.

W 2024r. Powiatowy Urząd Pracy podjął działania aktywizacyjne, w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz wspierania inicjatyw służących tworzeniu warunków do rozwoju inicjatyw gospodarczych. Zrealizowano następujące formy wsparcia: szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, program aktywizacji i integracji - PAI, staże, refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych bezrobotnych, środki na podjęcie działalności gospodarczej, inne wydatki.

Pośrednictwo pracy jest jedną z podstawowych usług rynku pracy. Polega ono w szczególności na pozyskaniu ofert pracy i udzieleniu pomocy bezrobotnym w uzyskaniu

odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych.

Powiatowy Urząd Pracy organizuje giełdy pracy, umożliwiające bezpośredni kontakt pracownika z pracodawcą. W 2024r. zorganizowano 1 giełdę pracy, na którą zaproszono osoby bezrobotne.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Pułtusku w ramach usług poradnictwa zawodowego oferowano porady indywidualne przeznaczone dla osób zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. Forma wsparcia w postaci jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej znajduje szerokie uznanie wśród osób bezrobotnych, na jej atrakcyjność wpływa obniżona kwota składek na ubezpieczenia społeczne dla osób po raz pierwszy podejmujących działalność gospodarczą.

Doradcy zawodowi mieli również zaplanowane zajęcia z zakresu orientacji zawodowej, poradnictwa zawodowego dla uczniów szkół podstawowych. W celu uzyskania, uzupełniania lub doskonalenia umiejętności i kwalifikacji zawodowych, potrzebnych do wykonywania pracy, osoby bezrobotne mogły skorzystać z kursów i szkoleń organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. Szkolenia organizowane były w trybie szkoleń indywidualnych na wniosek osoby bezrobotnej po przedstawieniu oświadczenia przyszłego pracodawcy o możliwości zatrudnienia osoby bezrobotnej po zakończeniu szkolenia. Najczęściej finansowane były następujące szkolenia: kurs kwalifikacji wstępnej przyspieszonej; prawo jazdy kat. C, C+E i D; kurs operator koparko-ładowarki, koparki i ładowarki, kursy spawania różnymi metodami.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusku w 2024r. realizowało na rzecz osób z niepełnosprawnościami pilotażowy program „Aktywny samorząd”, w ramach którego podpisało 49 umów oraz zrealizowało 4 wnioski na łączną kwotę 287 750,25 zł ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Przyznano dofinansowanie w ramach:

Moduł I

Obszar A - likwidacja bariery transportowej:

1) Zadanie 1 - pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do samochodu (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16 roku życia lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu) – podpisano 3 umowy na kwotę 19 188,00 zł;

2) Zadanie 2 - pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu) – podpisano 1 umowę na kwotę 2 310,00 zł.

Obszar B - likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

1) Zadanie 1 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16 roku życia lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych) – podpisano 3 umowy na kwotę 29 755,00 zł;

2) Zadanie 3 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku) – podpisano 1 umowę na kwotę 8 820,00 zł;

3) Zadanie 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy) – podpisano 3 umowy na kwotę 16 243,00 zł;

4) Zadanie 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności) - podpisano 1 umowę na kwotę 1 650,00 zł.

Obszar C - likwidacja barier w poruszaniu się:

1) Zadanie 2 - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności) – podpisano 1 umowę na kwotę 3 850,00 zł;

2) Zadanie 3 - pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości (adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności) – podpisano 1 umowę na kwotę 39 600,00 zł;

3) Zadanie 5 - pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności – do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania) – podpisano 1 umowę na kwotę 8 250,00 zł.

Obszar D - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką, pomoc adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którzy są przedstawicielem ustawowym lub opiekunem prawnym dziecka – podpisano 2 umowy na kwotę 7 920,00 zł.

Obszar E – pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia), które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodek domowego leczenia tlenem lub ośrodek wentylacji domowej, tj. pod opieką zespołu długoterminowej opieki domowej dla pacjentów wentylowanych mechanicznie lub pod opieką poradni/ośrodka/zespołu domowego leczenia tlenem – zrealizowano 4 wnioski na kwotę 1 500,00 zł.

Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, adresowana do osób ze znacznym, umiarkowanym lub lekkim stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium, a także do osób mających przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi – podpisano 32 umowy na kwotę 148 664,25zł.

W ramach aktualizacji obowiązującej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2023-2030 dokonano szczegółowej analizy danych, sporządzonych przez wszystkie ośrodki pomocy społecznej z poszczególnych gmin powiatu pułuskiego w zakresie diagnozy problemów społecznych w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Rozeznano potrzeby w zakresie pomocy społecznej, zgodnie z poniższymi zagadnieniami:

1. Określenie zapotrzebowania na usługi świadczone w domach pomocy społecznej przeznaczonych dla osób przewlekle psychicznie chorych na terenie gminy oraz zmian zainteresowania tego typu usługami na przestrzeni ostatnich trzech lat.
2. Informacja o liczbie osób korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w latach 2022 – 2024.
3. Jakie ośrodki wsparcia funkcjonują na terenie gminy oraz jakie są cechy demograficzne osób, które z nich korzystają.
4. Jaki jest sposób informowania mieszkańców gminy o pozafinansowej ofercie usług przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami.

5. Jakie jest zainteresowanie usługami świadczonymi w różnych placówkach oferujących usługi wsparcia dziennego oraz charakterystyka korzystających z nich osób.
6. Opinia ośrodków dotycząca tego rozwój jakich usług i form pomocy jest najbardziej pożądany oraz jakie są bariery w dostępie i w korzystaniu z oferowanych usług.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi stwierdzono, że istnieją znaczące różnice w ocenie zapotrzebowania na usługi świadczone w domach pomocy społecznej przeznaczonych dla osób przewlekłe psychicznie oraz innych placówkach oferujących wsparcie osobom tego potrzebującym w poszczególnych gminach.

Oceniając postępujące lokalne zmiany demograficzne tj. proces starzenia się społeczeństwa i wzrost liczby osób przewlekłe chorych, zaobserwowano zwiększenie zainteresowania usługami świadczonymi m.in. w domach pomocy społecznej. Jednocześnie dostrzeżono potrzebę rozbudowy dostępnej infrastruktury o formy służące lepszej opiece nad osobami niesamodzielnymi z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności. Podobne informacje z terenu gminy Pokrzywnica dostarczył Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wg którego na przestrzeni trzech ostatnich lat zwiększyło się zainteresowanie instytucjami przeznaczonymi dla osób chorych psychicznie. Ocena tej sytuacji dokonana została na podstawie rozmów z klientami Ośrodka i wskazała na wzrost liczby osób z orzeczeniami o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem schorzeń o podłożu psychiatrycznym. W powyższym zakresie Ośrodki Pomocy Społecznej w Gzach, Obrytem, Świerczach i Zatorach oceniły sytuację w swoich gminach jako utrzymującą się na podobnym poziomie, przy czym Ośrodek w Zatorach zauważył wzrost zainteresowania usługami świadczonymi przez DPS dla osób w podeszłym wieku i przewlekłe somatycznie chorych, a Ośrodek w Obrytem dostrzegł taką potrzebę, ale w dalszej perspektywie czasowej. Jedynie w gminie Winnica nie było zainteresowania usługami świadczonymi w domach pomocy społecznej przeznaczonych dla osób przewlekłe psychicznie chorych.

W zakresie świadczonych usług opiekuńczych na terenie gmin Pokrzywnica i Winnica w ostatnich trzech latach nie były tam realizowane. Poniższa tabela prezentuje sytuację w tym zakresie w pozostałych gminach.

Tabela 6. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

	Udzielona pomoc w latach:		
	2022	2023	2024*
Miasto i gmina Pułtusk	27	30	33
Gmina Gzy	3	4	2
Gmina Obryte	1	1	1
Gmina Świercze	19	22	13
Gmina Zatory	5	6	4
Razem:	55	63	53

*stan na 25 listopada 2024r.

Mieszkańcy całego powiatu pułtuskiego mają możliwość korzystania z dwóch ważnych ośrodków wsparcia o zasięgu ponadgminnym tj. Środowiskowego Domu Samopomocy w Pułtusku i Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego w Pułtusku, a także Warsztatów Terapii Zajęciowej w Świeszewie, będącym podmiotem ekonomii społecznej.

Środowiskowy Dom Samopomocy obejmuje opieką 60 podopiecznych. Zadaniem ŚDS jest pomoc osobom przewlekle chorującym psychicznie i niepełnosprawnym intelektualnie. Praca terapeutyczna skupia się w głównej mierze na szeroko rozumianej poprawie jakości życia uczestników, a jego podstawowym celem statutowym jest realizacja integracji społecznej, zawodowej, wyjścia z izolacji oraz pomocy w nabywaniu umiejętności społecznych mieszkańców Pułtuska i okolic.

Misją Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego jest świadczenie usług opiekuńczych i integracja osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz pomoc w ich usamodzielnieniu i powrocie do aktywności oraz dbanie o jak najlepszą kondycję społeczną, fizyczną i psychiczną. Opieką objętych jest każdorazowo 21 osób - 3 w systemie całodobowym oraz 18 w systemie dziennym.

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Świeszewie przeznaczone są dla z niepełnosprawnościami. W roku 2024 korzystało z nich 55 osób, natomiast z oferty uczestnictwa w rehabilitacji zawodowej i społecznej w ramach zajęć klubowych skorzystało 30 osób.

Na terenie powiatu pułtuskiego, a dokładnie w gminie Świercze w miejscowości Klukówek Fundacja „Gwiazdka” prowadzi Dzienny Dom Pobytu Leśny Zakątek przeznaczony dla 15 osób starszych, u których zdiagnozowano chorobę Alzheimera lub inne zaburzenia otępienne, zaś w gminie Pokrzywnica znajduje się dom dla osób bezdomnych, kobiet i mężczyzn w różnym przedziale wieku, prowadzony przez Stowarzyszenie „Serdeczna Dłoń”.

Sposób informowania mieszkańców powiatu o ofercie usług przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami lub innymi potrzebami wynikającymi np. z wieku, stanu zdrowia,

m.in. w ośrodkach wsparcia i domach pomocy społecznej, jest bardzo szeroki. Dominującą formą są dedykowane strony internetowe i portale społecznościowe, ale także bezpośrednio podczas wizyt pracowników socjalnych w środowisku oraz na terenie ośrodków pomocy społecznej. Udzielane są również informacje telefoniczne w tym zakresie lub zamieszczane na tablicach informacyjnych.

W kwestii oceny zainteresowania mieszkańców powiatu usługami oferowanymi przez placówki świadczące usługi wsparcia dziennego dominują grupy klientów obciążonych chorobami przewlekłymi somatycznymi i przewlekłe psychicznie chorymi, z różnymi niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, w wieku senioralnym. Oczekiwania tych osób koncentrują się na szeroko rozumianym usprawnianiu funkcji poznawczych i fizycznych, czynnym udziale w życiu społecznym, poprawie kompetencji związanych z zaradnością w życiu codziennym i przeciwdziałaniu samotności.

Na terenie powiatu pułtuskiego funkcjonują również Domy Pomocy Społecznej: w Pułtusku – dla osób przewlekłe psychicznie chorych, z liczbą miejsc 96, w Obrytem – dla osób przewlekłe psychicznie chorych, z liczbą miejsc 290, w Ołdakach – dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób dla dorosłych przewlekłe psychicznie chorych, z liczbą miejsc 118 oraz powstały w grudniu 2024r. Dom Pomocy Społecznej „Pod Sosnami” w Pułtusku, przeznaczony dla osób dorosłych przewlekłe psychicznie chorych z liczbą miejsc 51.

Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu pułtuskiego świadczą całodobową opiekę i usługi zgodne z obowiązującym standardem określonym przepisami prawa. W zakresie opiekuńczym Domy zapewniają pomoc w podstawowych czynnościach życiowych, niezbędną pomoc w załatwieniu spraw osobistych, urzędowych, pomoc w utrzymywaniu kontaktów z rodziną oraz środowiskiem lokalnym. Celem tej formy pomocy jest również zaspokojenie codziennych potrzeb życiowych tj. sprzątanie, pranie, zakupy, przygotowanie posiłków, konsultacje lekarskie, opieka higieniczna, pielęgnacja zlecona przez lekarza. W zakresie wspomagającym Domy zapewniają i umożliwiają udział w terapiach zajęciowych, aktywizację mieszkańców domu, zaspokojenie potrzeb religijnych i kulturalnych, wsparcie psychologiczne, organizację zajęć integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych. Mieszkańcy mają szeroką ofertę zajęć w czasie wolnym, która odpowiada ich indywidualnym zainteresowaniom, uzdolnieniom i możliwościom psychoruchowym. Domy zapewniają warunki do rozwoju samorządności mieszkańców, wspierają działania zmierzające do jego usamodzielnienia oraz zapewniają bezpieczne przechowywanie środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, przestrzeganie praw mieszkańców i dostępności do informacji o tych prawach.

Ważną rolę na rzecz mieszkańców wypełniają powołane Zespoły Opiekuńczo-Terapeutyczne, które opracowują i oceniają realizację Indywidualnych Planów Wsparcia dla podopiecznych Domów. W czasie posiedzenia ww. Zespołu jednym z elementów omawianych podczas spotkania jest ocena samodzielności mieszkańca oraz jego możliwość usamodzielnienia.

Domy pomocy społecznej podejmują działania w celu szkolenia kadry pracowniczej, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Liczba szkoleń pracowników w latach 2022-2024.

DPS	Liczba przeszkolonych pracowników w latach:		
	2022	2023	2024
DPS Obryte	124	9	169
DPS Ołdaki	3	80	156
DPS Pułtusk	74	189	209
DPS „Pod Sosnami” Pułtusk	Funkcjonuje od 2 grudnia 2024 r.		12
Razem:	201	278	546

Jak wynika z przytoczonych danych w zakresie szkoleń dla kadry Domów Pomocy Społecznej istnieje wyraźny wzrost liczby pracowników, którzy doskonalili swoje kwalifikacje.

W latach 2022 – 2024 nie odnotowano długotrwałych przerw w ciągłości świadczonych usług z powodu braku nawiązania współpracy ze specjalistami tj. psychologiem, psychiatrą czy pielęgniarkami. Jedyny przypadek wystąpił w DPS obryte w okresie od 1 stycznia 2022r. do 7 października 2022r.

Podsumowując warto zaznaczyć, że w ostatnich latach obserwujemy poważny problem z pozyskaniem chętnych osób do zatrudnienia na ww. stanowiskach, ze względu na specjalistyczne kwalifikacje, wymagania związane z osobistymi predyspozycjami oraz relatywnie niskie zarobki w porównaniu do zatrudnienia w sektorze prywatnym. Ogromnym plusem jest natomiast to, że pracownicy otrzymują odpowiadające ich potrzebom szkolenia. Dzięki temu poziom ich wiedzy i umiejętności rośnie, a to z kolei powinno zaowocować zwiększaniem jakości usług udzielanych na rzecz mieszkańców.

Poniższa tabela obrazuje stan zatrudnienia specjalistów w roku sprawozdawczym.

Tab. 8 Liczba specjalistów zatrudnionych w DPS, liczba działań na rzecz rozwoju usług i opieki przeznaczonych dla mieszkańców DPS, stan na dzień 31 grudnia 2024 r.

DPS	Liczba zatrudnionych specjalistów	Liczba nowozatrudnionych specjalistów	Liczba działań na rzecz rozwoju usług i opieki przeznaczonych dla mieszkańców DPS
Dom Pomocy Społecznej w Pułtusk	1. Psycholog – 2 os. 2. Psychiatra – 1 os. 3. Pielęgniarka – 7 os. 4. Rehabilitant – 1 os. 5. Instruktor terapii – 4 os.	0	4
Dom Pomocy Społecznej w Obrytem	1. Psycholog – 2 os. 2. Psychiatra – 1 os. 3. Pielęgniarka – 14 os. 4. Rehabilitant – 1 os. 5. Instruktor terapii – 10 os.	0	3
Dom Pomocy Społecznej w Oldakach	1. Psycholog – 1 os. 2. Psychiatra – 1 os. 3. Pielęgniarka – 5 os. 4. Rehabilitant - 0 – usługi rehabilitacyjne świadczone w ramach kontraktu z NFZ 5. Instruktor terapii – 6 os.	0	4
Dom Pomocy Społecznej „Pod Sosnami” w Pułtusk	1. Psycholog – 1 os. 2. Psychiatra – 0 os. 3. Pielęgniarka – 4 os. 4. Rehabilitant – 0 os. 5. Instruktor terapii – 0 os.	0	0

Polityka senioralna

Jak wynika z Analizy SWOT w powiecie pułtuskim zagrożeniem hamującym działania na rzecz społeczności lokalnej jest starzejące się społeczeństwo oraz niski przyrost naturalny.

Poniższa tabela przedstawia dane demograficzne poszczególnych gmin naszego powiatu. W 2024 roku odnotowano znaczną różnicę liczby urodzeń w stosunku do liczby zgonów.

Tabela 9. Dane demograficzne poszczególnych gmin powiatu pułtuskiego

Gmina	Liczba mieszkańców	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Liczba osób powyżej 60 roku życia	Liczba urodzeń	Liczba zgonów
Pułtusk	23476	12345	11131	5989	158	266
Winnica	4164	2085	2079	916	33	38
Pokrzywnica	5104	2509	2595	982	51	43
Zatory	4724	2379	2345	884	42	64
Obryte	4586	2224	2362	-	29	72
Gzy	3618	1724	1894	742	27	54
Świercze	4557	2267	2290	1066	41	53
Razem	50229	25533	24696	10579	381	590

Źródło: Opracowane na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Stanu Cywilnego poszczególnych Gminach za 2024r.

W związku z powyższym Powiat Pułtuski przy wykorzystaniu możliwości wszystkich podmiotów na terenie powiatu powinien stwarzać korzystne warunki godnego, samodzielnego, zdrowego starzenia się mieszkańców w połączeniu z tworzeniem możliwości czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym społeczności powiatu.

Wymienione gminy Pułtusk – 25,51%, Świercze – 23,39% oraz Winnica – 22% posiadają największy procent mieszkańców w wieku 60+ w stosunku do ogółu mieszkańców gminy. Mając na uwadze powyższe, we wskazanych gminach podejmowane są liczne inicjatywy działań prospołecznych mające wpływ na aktywność samego środowiska osób starszych, jak również inicjatywy jednostek samorządu lokalnego oraz niezależnych organizacji pozarządowych.

W roku 2024 na terenie powiatu pułtuskiego, w ramach bezpośrednich działań na rzecz środowiska seniorów, realizowano zadania w następujących obszarach: promocja i ochrona zdrowia; pomoc społeczna; wspieranie osób niepełnosprawnych oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy.

W Gminie Winnica funkcjonuje Klub Seniora. Placówkę tą zorganizowano z myślą o osobach po 60 roku życia, nieaktywnych zawodowo, o zmniejszonej sprawności psychoruchowej, samotnych, lub takich które są pozostawione przez członków rodzin w domach przez cały dzień. Podczas spotkań organizowane są warsztaty terapii zajęciowej, spożywania posiłków, wypoczynku, relaksu, zajęć kulinarnych, spotkań kulturalnych i rekreacyjnych. Seniorzy mają możliwość korzystania z urządzeń służących do utrzymania higieny osobistej, ze sprzętu gospodarstwa domowego i RTV.

W Gminie Świercze kontynuowany jest Program Wieloletni na lata 2021 – 2025, którego celem operacyjnym jest zapewnienie wsparcia seniorom – osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60 lat i więcej – poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach Programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego

Prężnie działającym ośrodkiem wsparcia na terenie miasta i gminy Pułtusk jest Dzienny Dom „Senior+” prowadzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusku, obecnie świadczący usługi dla 36 uczestników. Jest to placówka przeznaczona dla osób powyżej 60 roku życia, nieaktywnych zawodowo, którzy ze względu na wiek, chorobę lub samotność wymagają wsparcia, częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb

życiowych. Działania terapeutyczne oferowane przez ten ośrodek ukierunkowane są na aktywizację seniorów, rozwój ich umiejętności radzenia sobie z codziennymi czynnościami i poprawę sprawności psychofizycznej, umożliwiające uczestnictwo w życiu społecznym.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtuskach w roku sprawozdawczym prowadził działania na rzecz integracji osób po 60 roku życia, poprzez organizację różnego rodzaju zajęć, warsztatów oraz wydarzeń kulturalno – rekreacyjnych, m.in. piknik rodziny z udziałem seniorów, ich rodzin i gości.

Ponadto w roku 2024 odbyły się gminne obchody dnia seniora, połączone z wystawą rękodzieła i malarstwa pułtuskich seniorów.

PODSUMOWANIE

Analizując dane i informacje przekazane przez podmioty odpowiedzialne i uczestniczące w realizacji zadań strategicznych można stwierdzić, że zdecydowana większość założonych kierunków działań jest na bieżąco realizowana i przynosi oczekiwane rezultaty. Podejmowane działania przyczyniają się do łagodzenia skutków dominujących problemów społecznych. Wielokierunkowy model podejścia do rozwiązywania problemów społecznych potwierdza, iż Powiat posiada duży potencjał podmiotów życia społecznego zaangażowanych w realizację Strategii, który pozwala w miarę możliwości optymalnie wykorzystać własne zasoby do udzielania pomocy osobom, rodzinom i grupom społecznym oczekującym wsparcia. Dzięki rozwojowi form pomocy w postaci poradnictwa prawnego, psychologicznego, terapii, warsztatów, wyspecjalizowanej pracy socjalnej uzyskano między innymi zmniejszenie skali zjawiska wykluczenia społecznego, wzmocnienie rodzin oraz wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i starszych.

Obserwacja lokalnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych ostatnich lat prowadzi do wniosku, że pomimo ogólnej poprawy sytuacji materialnej rodzin najuboższych i wprowadzenia form finansowego wspierania rodzin z dziećmi w dalszym ciągu pozostaje grupa beneficjentów społecznego wsparcia, która jest „niewrażliwa” na zmieniające się otoczenie. Dowodzi to faktu, iż u podstaw ubóstwa i innych kluczowych problemów społecznych nie zawsze leży brak pracy. Nierzadko są to problemy o podłożu psychologicznym i osobowościowym, zwane szeroko pojętą „wyuczoną bezradnością”. Dlatego należy zaznaczyć, że długoterminowa i trwała poprawa sytuacji osób w kryzysie wymaga przede wszystkim rozwiązań systemowych, które pomogą korygować niewłaściwe, destrukcyjne

postawy i zmotywują do zmian, a także wspomogą rodziny we właściwym wypełnianiu ich funkcji. Biorąc pod uwagę, iż postawy i cechy osobowościowe kształtują się od najmłodszych lat, ważnym elementem jest także rozwijanie form wspierania właściwego rozwoju dzieci i młodzieży. Wyzwaniem jest także wzrastająca liczba osób trwale niesamodzielnych z powodu problemów zdrowotnych, podeszłego wieku, uzależnień czy braku wsparcia ze strony najbliższych. W tym przypadku, poza nieodzownym wsparciem o charakterze materialnym i usługowym, konieczne jest kontynuowanie działań służących rozwijaniu infrastruktury zdrowotnej i społecznej, propagujących zdrowy tryb życia i aktywne starzenie się. Dobra współpraca instytucji i kadry realizującej zadania w obszarze pomocy dziecku i rodzinie skutkuje tworzeniem spójnego systemu wsparcia, co przekłada się na zintensyfikowanie procesu wychodzenia z kryzysu. Zasadna jest kontynuacja podejmowanych działań w tym obszarze z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji. Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami wymaga kompleksowych działań podmiotów zaangażowanych w pracę na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin, konieczna jest kontynuacja zadań w kolejnych latach. Osoby długotrwale bezrobotne wymagają kompleksowych usług w zakresie aktywizacji zawodowej, konieczna jest stała współpraca instytucji pomocy społecznej i rynku pracy.

Efektywna realizacja zadań przyczynia się do wzrostu znaczenia nie tylko polityki społecznej w Powiecie. Działania realizowane w ramach Strategii rozwijają świadomość społeczną, pogłębiają wiedzę na temat problemów społecznych i metod skutecznego im przeciwdziałania.

Zadania, które wymagają poszerzenia i dalszego realizowania, tj:

- poszerzenie współpracy Powiatowego Urzędu Pracy z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w zakresie inicjowania i wspierania systemowych rozwiązań umożliwiających podjęcie pracy, szczególnie dla osób długotrwale bezrobotnych oraz z niepełnosprawnościami, skoordynowanie działań różnych instytucji, nakierowanych na aktywizację zawodową i społeczną wspólnych klientów szczególnie młodzieży i opracowywanie działań, mających na celu przeciwdziałanie dziedziczenia ubóstwa i bezrobocia;
- dalsze prowadzenie działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych;
- wspieranie inicjatyw szerzących wiedzę i podnoszących kwalifikacje osób niepełnosprawnych oraz osób długotrwale lub ciężko chorych;
- rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi poprzez zlecanie zadań aktywizujących społeczność lokalną;
- dalszy rozwój asystentury rodzinnej i powstanie rodzin wspierających w celu wzmocnienia prawidłowego funkcjonowania rodzin;

- dalsze tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i funkcjonowaniu Klubów Seniora lub Dziennych Domów Pobytu;
- zintensyfikowanie inicjatyw w zakresie współpracy lokalnych podmiotów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych;
- zintensyfikowanie promocji idei rodzicielstwa zastępczego.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułtuskim w kolejnych latach powinna zatem dążyć do kontynuacji działań służących trwałej poprawie warunków życia mieszkańców powiatu pułtuskiego oraz monitorowania skuteczności tych działań. Przedsięwzięcia podejmowane w kolejnych latach realizacji Strategii co do zasady stanowią inicjatywy o charakterze długofalowym i interdyscyplinarnym, a wprowadzane nowe rozwiązania i formy wsparcia powstają na kanwie doświadczeń lat poprzednich. Zaznaczyć należy, że w niniejszym dokumencie znajdują się jedynie główne i strategiczne informacje, które stanowią podstawę całości działań, metod pracy, form wsparcia w zakresie pomocy społecznej oraz w obszarach mających ważne znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców powiatu pułtuskiego. Niezależnie od skali podejmowanych działań gwarantem skuteczności ich realizacji jest właściwa, systematyczna oraz nieprzerwana współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się nie tylko pomocą społeczną, ale również integracją lokalną mieszkańców. Efektywność podejmowanych działań w znacznej mierze uzależniona jest od posiadanych środków finansowych, zasadne jest zatem dalsze aplikowanie przez jednostki organizacyjne powiatu o środki ze źródeł zewnętrznych, jak również zwiększenie nakładów finansowych zarówno Gmin, jak też Powiatu na realizację poszczególnych celów Strategii.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Pułtusk
mgr Alicja Patała